

döntötte. A technika újabb fellendülése már más korszakba esik, termékei a XX. század művészetéhez sorolhatók.

A XIX. századi könyvnyomtatás témaköre: az érdeklődésnek és a szükségletnek megfelelően elsődlegesen az arckép — ezen belül történeti személyiségek, írók, színészek nagy számban reprodukált képmásai —, továbbá életképek, tájképek, a nemzeti múlt szinterei, történelmi jelenetek és sokkal kisebb számban politikai karikatúrák. Bár a kor egyik legjelesebb festője, Barabás Miklós is szívesen rajzolt kőre, s az ő munkássága messze ki is emelkedik az átlagos színvonalból, a lithográfia mégsem érte el a többi művészeti ág, elsősorban a festészet színvonalát, noha — idézzük a szerzőt — „híven tükrözi a magyar művészet újjászületéséért folytatott küzdelmet.” A lithográfia tette lehetővé, hogy legszélesebb néprétegek közelérférjessenek a művészethez, s maguk is vásároljanak műalkotásokat.

A Gerszi Teréz által nyújtott kitűnő történeti korrajzhoz részletes katalógus járul, amely valamennyi magyarországi kőrajzolónak és azok műveinek adatait tartalmazza. A kötetet 131 kép illusztrálja.

Körner Éva

Sziz Rezső

VÁRPALOTA

Fejezetek a város történetéből

Gondolat, 643 old. Ára: 57,— Ft.

Sokan bizonyára fanyalognak vesznek a kezükbe egy ilyen jellegű könyvet, de annak, aki — bepillantást hamarosan megváltozik a véleménye. Nem fogja többé a helytörténeti munkákat fölöslegesnek, és a műfajt unalmasnak itélni.

Sziz Rezső monográfiáját elsősorban sokoldalúsága teszi vonzóvá. Szinte lehetetlen, mi minden érdeklő, mi mindenre terjedt ki figyelme. Még felsorolni is csak hiányosan lehet: földrajz, állat- és növénytan, politikai és gazdaságtörténet, műtörténet, etnográfia, lélektan, munkásmozgalom stb., stb. Ezer és ezer jól dokumentált adatot hord össze, s bár a figyelme minden apróságra kiterjed, mégsem vesz el a részletekben, tényeit jól csoportosítja és helyesen értékeli — s ami szintén nem mellékes — érdekesen adja elő, úgyhogy végülis összefüggő, egységes menetű és jól körvonalazott kép kerekedik belőlük.

Nem csupán egy kis városka múltját és jelenét ismerjük meg, hanem szinte az egész országét, s nemcsak múltunkat és jelenünket, de jövőnket is megpillantathatjuk benne — nem jóslatokba, hanem

a történelem okos szemléletébe foglaltan. Nagyobb földrajzi egységet lehetetlen lett volna egyetlen munkában, ilyen sokoldalúan feltárni és ennyire emberi községbe hozni.

Másik fő vonzereje: hiteles történelmet ír, a lényeges momentumokat emeli ki, a döntő fordulópontokat állítja az előtérbe, nem szemlél békátáblából, s mégis — a szokásos értelemben vett történelmi személyeken kívül — gyakorta néven nevezve, velük mintegy személyes ismeretségbe hozva az olvasót, egyszerű, hétköznapi embereket állít a középpontba és rajtuk keresztül mutatja meg a tömegek történelemformáló szerepét.

Kivált az utolsó 75—80 év anyaga gazdag és tanulságos, mikor Várpalota történelme a szénbánya technikai és gazdasági történetével és a bányászás küzdelmeivel azonosul. A legszínesebb és életteljesebb az utolsó tizenöt év ábrázolása.

Zolnay Vilmos

G. Aggházy Mária

MAGYARORSZÁGI BAROKK MŰVÉSZET

Gondolat — Képzőművészeti Alap. 56 old.

Ára: 7,50 Ft.

Művészetünket a renaissance korban közvetlenül olasz hatások irányították. A barokk idején a politikai és vallási változásokkal karöltve az olasz ösztönzéseket csaknem mindig osztrák közvetítéssel kapjuk és a cseh, morva, meg a különböző német területekről is érkeznek hozzánk stílusáramlatok. G. Aggházy Mária a magyarországi barokkról írt kis könyvében a barokk építészetet, szobrászatot, festészetet és iparművészetet ismerteti. Különösen a szobrászat az, melyet saját alapvető kutatásai alapján ismer. Az eddig egészében feldolgozatlan magyar barokk — melynek festészeti részét Garas Klára: Magyarország festészete a XVIII. században címmel dolgozta fel —, szobrászatát illetően Aggházy Mária: Barokk szobrászat Magyarországon című művében kaptunk alapos, megbízható vezetőt.

Első nagy művészettörténészeink — Römer Flóris, Ipolyi Arnold, Henszmann Imre — száz év előtt főleg a középkor emlékei iránt érdeklődtek, bár nem hagyták figyelmen kívül és tárgyilagosan értékelték a barokk kor művészetét is. Mégis az egyes korszakok értékelésénél a középkort emelték ki a barokkal szemben. A XX. század elejére a helyzet megváltozott. Nagy szerepe volt ebben Gerevich Tibornak, aki a barokk emlékek kutatásának fontosságát hangsúlyozta. A barokk kutatás részletkérdé-